

Gedigte

Hans du Plessis

Op Sandverhaar 163

Magda van der Merwe

icu 164

Danie D

Kom hier 165

H. le R. Slabbert

Hom-kalf uit die vuur 166

motet 167

Op te lank gelewe 168

melaatse 169

preek 170

Die ridder vertel 171

Groete uit Rome 173

Robin Gallaher Branch

Running into the house of my heart 174

Kortverhaal

P.A. du Toit

'n Droomkers 175

Rubriek vir skeppende werk

Litera is 'n rubriek vir die publikasie van skeppende werk in al die tale wat gewoonlik in *Literator* gebruik word. Die Redaksie wil daarmee 'n geïntegreerde beeld skep van die verskeidenheid nuwe skryfwerk wat Suid-Afrikaanse skrywers kan bied.

'n Kontantprys word toegeken aan die beste bydraes wat in die loop van 'n jaar gepubliseer word. Skrywers word daarom uitgenooi om korter skeppende werk voor te lê vir plasing in hierdie rubriek. Dit kan gedigte of kortverhale wees, maar drama- of romanfragmente en eksperimentele tekste is ook welkom.

Vier kopieë van elke bydrae, in dubbelspasiëring getik, moet voorgelê word, asook 'n elektroniese kopie. Die naam en adres van die insender moet regs bo-aan die eerste blad van gekramde tekste vermeld word. **Verstrek ook 'n telefoonnommer, faksnommer en e-posadres waar u bereik kan word.** Elektroniese bydraes kan gestuur word aan Susan.Lourens@nwu.ac.za

Bydraes kan ge-pos word aan die Burohoof, *Literator*, Personeelbussie 251, Buro vir Wetenskaplike Tydskrifte, Privaatsak X6001, Potchefstroom 2520.

Section for creative writing

Litera is a section for the publication of creative writing in all the languages that *Literator* usually caters for. Through this section the Editorial Board wants to present an integrated image of the diversity of new writing by South Africans.

A cash prize will be awarded for the best contributions published in a specific year. Writers are therefore invited to submit shorter creative work for publication in this section. Poems and short stories are welcome, but also plays and novel fragments and experimental texts.

Four copies of each contribution, typed in double spacing, should be submitted as well as an electronic version. The name and address of the author should appear at the top right of the first page of stapled texts sent in. **Please include a telephone number, a fax number and an e-mail address where you can be contacted.** Electronic submissions can be send to Susan. Lourens@nwu.ac.za

Contributions can be posted to the Head of the Bureau, *Literator*, Staff Box 251, Bureau for Scholarly Journals, Private Bag X6001, Potchefstroom 2520.

Reglement: Litera-pryse vir kreatiewe skryfkuns

Die Redaksie van *Literator* ken jaarliks twee pryse toe vir die beste bydraes vir 'n kalenderjaar in die rubriek "Litera". Hierdie pryse sal bekend staan as die Litera-pryse vir kreatiewe skryfkuns.

Twee pryse word toegeken, een vir skrywers wat reeds 'n bundel in die betrokke genre gepubliseer het, en een vir skrywers wat nog nie 'n bundel gepubliseer het nie (dit wil sê wat as debutante beskou word).

Die Redaksie bepaal aan wie die pryse toegeken word, maar die Redaksie kan buitebeoordelaars gebruik om met die beoordeling behulpsaam te wees. Die beslissings van die Redaksie is finaal en geen korrespondensie sal daarvoor gevoer word nie.

Die Redaksie behou hom die reg voor om vir 'n spesifieke jaar of vir 'n spesifieke kategorie nie 'n prys toe te ken nie, of om 'n prys onder verskillende skrywers te verdeel.

Die name van die skrywers aan wie die pryse toegeken is, sal bekendgemaak word in die eerste uitgawe van *Literator* van die daaropvolgende kalenderjaar.

Rules: Litera prizes for creative writing

The Editorial Board of *Literator* yearly awards two prizes for the best contributions for a calendar year in the section “Litera”. These prizes will be known as the Litera prizes for creative writing.

Two prizes will be awarded, one for writers who have already published a collection in the genre concerned, and one for writers who have not yet published a collection (that is, who are regarded as making their *début*).

The Editorial Board determines to whom the prizes will be awarded, and it may appoint external judges to help with the evaluation of contributions. The decisions of the Editorial Board are final and no correspondence on this matter will be entered into.

The Editorial Board reserves the right to make no award for a particular year or in a particular category, or to divide a prize among different authors.

The names of the authors to whom the awards have been made, will be published in the first issue of *Literator* of the subsequent calendar year.

Hans du Plessis

Op Sandverhaar

Vir Chris

Ek hoor dis mooi vanjaar
op Sandverhaar:
'n tarentaal se fluit hoort grys
in sulke heilige stiltes tuis,
en iewers agter rooi duine
brul 'n ou broeis volstruis.

My oë kan sig verstaar
aan Sandverhaar:
kameeldoring het mos 'n swart manier
van wag in droë sand van 'n wit rivier
op die dieldoring om tog net weer
lente soos 'n geel boodskap uit te stuur.

Geur verjaar
op Sandverhaar:
ek vryf die muskus pronkerig soet
uit die wit van 'n bok se laaste groet,
dagbreek prikkel growwe sout
en die aand smaak na doringhout.

Lywe baljaar
op Sandverhaar
en ril as die son hitsig tas
oor bene boesmangras,
en wilde wind se heupe beur
teen my warm wange vas.

Ons ontmoet mekaar
op Sandverhaar:
U het hierdie sonderlinge land
tussen skurwe berge ingeplant.
Dis net 'n God wat só kan speel
met ysterklip en droë sand.

ïcu

mammie, ek wou jou nog vra van
doverstraat, westdene
waar ek gebore is, ma
en van die atoombom
twee dae daarna
kan jy dit onthou?
'45?
en ek wou nog weet
hoe bang julle moes wees
vir die groot oorlog
en dat rommel Duitswes sou kom binneval
en hoe benoud jou hart was
toe jy staan en vetkoek bak van uitgesifte meel
en hoe julle snags die vensters met lakens en koerantpapier
moes seël
oor die petrolkoepons en die rooi eed
en oor almal wat noorde toe moes gaan
en die trems waarmee julle donkeroggend
werk-toe moes ry
en oor daai foto
met jou forties haarstyl en groen rok
agterop die harley voor die huis met sy ronde stoep
hoe jonk was jy toe!
en hoe graag sou ek nou dié rok wou hê
o ja, en oor my ouboet wat dood is in '43
al wat jy wou sê is dat hy
in wespark lê
en dat hy so 'n soet kind was
en ek het nooit verder uitgevra nie
want ek kon sien hoe seer en stomp jou oë word
ek het ook nooit gevra
oor waar julle gaan dans het nie
of waarom jy gedroom het nie
want daar moes tog drome gewees het,
ma?
en het wors regtig 'n sikspens 'n pond gekos
en pappie se troupak een pond twee
hoe het jy die potkoek so vol sous gekry
en melkkosnysels so almal dieselfde

jy't my vertel hoe jy klere gemaak het
 en loseerders moes inneem en
 eenkeer op die honde 'n halfkroon verwed
 en 'n pond gewen het
 ek is so spyt ek het nie meer gepraat nie
 daar's nou so baie wat ek nog wou weet
 van sophiatown en vrededorp
 en hoe lank die stoet was toe
 johannes van der walt begrawe is
 wat was die hele storie nou weer van robey leibrandt
 en of smuts die engelse te gou vergewe het

nou vra jy hoekom ek jou mammie noem
 want jy ken my nie

Danie D

Kom hier

Kom hier

nooi ek jou

en jy vir my:

kom snuif, kom proe die lig,
 kyk: ibis en kiewiet bo en vry;

die tyd swaai in die vinknes
 vasgeknoop:

die klein sanger van ver, onvas,

kom dans 'n oomblik
 die tuin tot goudbruin kleurespel
 in hierdie stad in Afrika
 die land van bont en broos
 en bitter en bly:

kom hier

Hom-kalf uit die vuur

Half-pad het die lorrie gekalf (Eks. 32:24)

daar het tóg dan
    'n wonder gebeur:
nou-dat ons uit egipteland
in hierdie dor en droë woestyn
dag na dag
    voortploeter
het Moshé verdwyn –
die berg op, glo
om te kyk of hy nie God
kan kry, íewers bo

(alhoewel ons nie sê “Naam”
uit respek, en vrees,
want was Sy hand dan nie
teen die farao gewees?)

en Moshé, hy het (die vét weet)
ons 'n harde tyd gegee –
níks mag ons doen op sabbat:
op die vorige dag twee hande vat
van dié mélerige manna

en ek is al úítgeëet
    aan gevrekte kwartels
en Aäron-met-sy-groep
en daai priesterklere: músse
en 'n fênsie linnebroek
(om die 'vlees van skaamte' te bedek –
asof die priésters koek sou soek!)
tog: die wonder uit egipte
het nóú gebeur:
toe ons ál ons goud-en-geld
    in die vuur gooi
het dié skone kalf daaruit geblom:
TERUG NA EGIPTE! Aanbid hom ... Hom.

motet

die woord klínk
                    musikaal
ek verstaan nie
die latyns
dog die sopraanstem
gooi die aria
                    magistraal
ex dominus, te deum

die son skyn op die stoep

die burejongdogter
met witjapon
het sopas 'n swartkopkêrel
by die afskeidhek
                    gesoengroet

my loseerder-met-die pet
is áf in die straat:
plastieksak oor die skouer
glo op pad na sy sus (voor kerk)
– hy slaap in die keraats,
omring van spykers en spanners
en kartonbokse vol draad –
hangers, et cetera.
kerklok het pas nége geslaan,
dis tyd vir die dominee om op te staan

my ánder buurvrou (die libanees)
het sopás geskee op haar pikanees
wat, godsverdomp,
op dié helder, heilige sabbatsmôre
die lug vol blafgeluide pomp

daar's voëls
wat fladder in die bome
                    soos verlore drome
my kamerjas flap oop
onbeskaamd
om die son in te laat skyn

dis 'n dag vir lòfsang en wyn:
annalette-pret-slet-pyn
sommige dinge wil nét nie rym.
dis ook 'n dag van motette.

H. le R. Slabbert

Op te lank gelewe

**Uit: *Vyf doodskwatryne* van Walter S. Landor
(1775-1864)**

is dit nie beter, op 'n vroeë uur,
in 'n koel kamer neer te lê die moeë hoof:
terwyl voëls nog sing, en blomme in hul fleur –
as laatnag honger na bed, vuur uitgedoof?

“daar is laastes wat eerste is,
en eerstes wat laaste sal wees”:
– dít klink vir my soos ‘bottom line’ –
en dat g’n profeet uit násaret kom,
dog “ondenkbaar dat Hy op ’n ander plek
as Jerusalem sal omkom” ...
het Esther nie gesê: kom ek om, kom ek om?
– to die, baby, is still a crime,
and nobody dies without some wine.

H. le R. Slabbert

Die ridder vertel

**Uit: *Kantelbergse verhale*
(Pelgrims na Becket-graf)**

Deel I (G. Chaucer)

Vir u, wat ou geskiedenis lees,
sal dít bekend wees; Hertog Théseus
van Athéne (hy was heer en goewerneur)
en in sy dag’t hy soveel dele beheer
dat g’n groter man was onder die son.
Talle en ryke lande het hy oorwon;
deur sy wysheid en sy ridderlikheid
het hy selfs die Amasones stof laat byt.
Deur sy vernuf bekom hy Skitia
en trou met die koningin Ypolita,
en het haar na sy huis en haard gebring:
onder veel glorie, en feestelik’ gesing.
En ook haar jonge suster, Emilié.
En só, met oorwinningsglans en melodié
laat ek eers die Hertog na Athéne ry
met ’n mag der menigte soldate aan sy sy.

En verseker, as dit nie te lank sou neem,
sou ek wou vertel, en u volledig verneem,
hoe die Amasone-ryk in die stof moes byt
deur Théseus, en sy ridderlikheid;

partikulier die Finale Slag, hou-vir-houe
tussen Atheners, en die Amasoon-vroue;
en hoe beleër was Ypolita,
die skone, dappere koningin van Skitia:
En van feestelikheid op haar troudag;
en die uitbundigheid op haar aankomsdag –
dog dié dinge moet eers eenkant lê,
God weet, dis 'n plóégland wat voor my lê,
en week is die osse in my ploeg –
die res van my storie is al lank genoeg ...

Dus: laat ek nie afwyk van my roete
en laat elkeen sy storie vertel (ten goede).
En laat ons sien wie die ete sal win –
en ek weer die draad optel, by Théseus begin ...

Vertaal uit c.13: Spearing, A.C. 1966. The knights tale. Cambridge: Cambridge University Press.

Robin Gallaher Branch

Running into the house of my heart

Running into the house of my heart
I go straight to the cupboard labeled
Memories of You

I open its compartment called longings
And find it
Clean

I search the drawer of wishes
And find it
Empty

I rummage where hopes and dreams used to be neatly stacked
And find them
Vanished

The hooks formerly laden with promises now hold
Nothing

I pull out the sideboard of respect,
Flat and solid,
It alone remains, a gleaming foundation

Closing the cupboard, nailing it shut
I hang Song 2:7 on its knob
And leave
Free

P.A. du Toit

'n Droomkers

Liewe ☺

Ja, dit ís so. Na my lesing oor stereotipering en ontyking het ek 'n storie oor Parys belowe. Nou, voor jou vertrek na Parys, is ek onseker of dié storie sonder clichés kan klaarkom. Al wil ek ook, kan ek tog nie soos Jorge of Breyten inhoud/vorm ontyk nie.

Maar ook jy was in jóú betoog nie konsekwent nie: Jy het die retoriek innemend vrolik (listig vroulik☺) verdedig. Nijhoff (uit Vestdijk?) mooi aangehaal: *In plaats van te bepalen of hij rhetorisch, of minder rhetorisch, of helemaal niet rhetorisch schrijven zal, vraagt de dichter aan de taal wat hij schrijven móét; en het resultaat is noch rhetorisch, noch individualistisch, maar simpelweg zoals het zijn moet, zoals het door een of andere innerlijke noodzakelijkheid ... wordt gedigteerd.*

En toe by kerslig (cliché?) laat val jy teatraal: die maan is retoriek. Nijhoff sê immers: *Ten slotte gebruiken we toch ook de woorden wel, die de overlevering ons heeft nagelaten.* Vir my storie het ek die maan nie nodig nie, maar tog die droom – 'n ewe groot cliché?

Ja, ook ek verlang steeds na die Seine en die Sacre Coeur, en beny jou die uitvlug. Al is riviere en katedrale oerou reis-clichés.

***

Sondagmiddag 24 Junie staan ons 'n loom uur lank tou op Gare du Nord en takseer die swyende geboue oorkant. So lank dat wag en afwagting ongemerk oorgaan in verveling. (*There's something in a Sunday that makes the body feel alone*, sing Johnny Cash as lenige jongman in koue Skandinawië. En later weer (as ouer, moeër, gesetter man) – tóé lyk die lyf so eensaam.)

By die aankoms pas ons nog op vir die taxi's. Quarto stop ons 'n papiertjie in die hand, sodat daar nou nie taalmisverstand kom oor waarheen nie: Hotel du Mont Dore, 19 Rue du Mont Dore. Waar sou die berg van die goud hier rond gewees het? Imke (wat soos jy lyk!)

staan voor my. Waaraan, aan wie dink sy as sy so tuur? En agter my Aucamp se “ma petite negresse”. As sy maar iets wil sê of beduie, maar sy staan net. Waar sou haar Belg wees?

Twee dae en nagte pareer ons tussen uitbundigheid en ingetoënheid. Eers by die straatkroegie bier gedrink en dan later in ’n bokamer van die goue berg-hotel Klipdrif en koffie uit die Kaap. Die nagmeneer kom vra amptenaarlik of ons (7) nie ’n bietjie sagter sal verkeer nie. (Reïnkarnasie van die huisvader een aand in Amandelboom/Williston toe ons drie jong onderwysers onder studietyd in my kamer kaart gespeel en so geraas het.) In dié Paryse nag, nadat die O so sjarmante Josette Wenker-weet-van-die-wêreld ons die middag gasvry verwelkom het, voel ons jeugdig vere. Josette! In die hysertjie, ’n biegekamer in die kleine, weet sy hoe om met die bedel van vuurhoutjies die afstand tussen vuur en vuur te verklein.

Soos Ontvangs vra, so doen ons. Jolene laat haar Jack toe om gesig in die gordyn klaar te lag oor ’n boerse grap. Die stereotipe stories in dié eerste Paryse nag is eintlik nie snaaks of in goeie smaak nie. Dis maar net dat elkeen hier, in 1990, weg van huis en werk en land ’n groot klip van die skouer kan aftel.

Kyk hier van bo af, daar oorkant die straat loop Aznavour. *Je Bois, Je T’Aime Tant*. Sing hy oor die goue berg of die goue maan, oor die cliché van die liefde, oor die “heilige hart”? Asof die hart ooit heilig kan wees. Imke in ’n maansilwer slaappakkie kyk stip deur die raam. Waar is Ursula Andress? fluister ek ernstig. Petro draai die kraan in die badkamer oop. Sy kom nog, sê Imke lakoniek of dromend toe die water sagter loop.

Vroegoggend is die wakkerword vonkelwyn. Met weerligvlugheid stieleer fyn tekeninge Afrika-musiek op die tv-skerm. ’n Troue word geïmproviseer. Later die dag ontdek Thea, Petro en Imke ’n vragwa vol gebruikte blomme en halfgebrande kerse; die opruim van gisteraand se opgeruimde bruilof. Die jongman glimlag innemend by die skugter voorbarigheid waarmee die vroue agter by die oop wa inkyk. Gemoedelik laat hy hulle toe om iets uit hulle jeugdrome op te voer. Hulle stap ingenome verder met St. Josef-ielies in die hand.

Toe neem ook ek maar ’n bruilofskers om in die komende aande my Bells by te drink. Op Amsterdam se gragte en die maanlig van Abfaltersbach. Op stukkie Berlynse muur wat as aandenkings verkoop word. Op Adso van Melk se belydenis: *my testimony as to the wondrous and terrible events that I happened to observe in my*

youth, now repeating all I saw and heard, without venturing to seek a design, as if to leave to those who come after [...] signs of signs [...]. (Eco in *The name of the rose*.) Om te drink in Mittewald, en op die ontmoeting met M aan die Chiemsee – die mooi non wat my hand in die geurige bries op die boot so lank vashou, en by ons vertrek waai en waai (later 'n poskaart aan haar, maar geen antwoord nie). En om skalks te drink op my vergeefse soeke na Barnard se meisie met die tuba in Titisee.

Onder die koepels van die Sacre Coeur is daar piëteit in die aansteek van die kerse, elkeen met eie gedagtes aan iemand êrens. Hier weet jy van die wonder van die wens en die droom wat jy kan bewaar soos jy wil. Waar loop die grens tussen die cliché en die universele?

Die jongmense wat ons dié twee dae raakloop, is nie deel van die cliché *toergroep* nie. Enkelinge wat die aura van drif en dryf met hulle saamdra. Op uitsonderinge na. Die twee bleek, bedeesde hane moes die aand in Pigalle daarbinne iets verkeerds gedoen het. 'n Ouer man, met 'n grys pak, asof op pad kerk toe, het hulle uitgegooi, geslaan, geskop. Hy teen hulle twee; ook nie eintlik *teen* nie, want hulle het nie weerstand gebied nie. Gelyk asof hulle pas wakker gemaak is. Hulle kry nie eens kans om na mekaar te kyk nie te midde van die snelle beurtelingse aanval. Hier tussen al die plakkate wat die vele posisies demonstreer, lyk hulle te sedig om iemand te betas. 'n Straaltjie bloed loop stilletjies in dié straat waar bloed en bloed in retoriese rooi in vele drifte saam verkeer. Die rus van Parys kan so bedrieglik wees soos Miller se *Quiet days in Clichy* – en mos net so harteloos, so droomloos.

Wanneer die sypaadjiemoles verby is, en Imke verklaar sy gaan nou die kleinste van alle klein broekies koop, verskyn N met die diep stem in haar swart pakkie. “Praat julle Afrikaans? [...] So bly om julle te sien na 8 jaar in Hongkong en nou al 7 maande hier. O die Kaap is so mooi, maar ek dink nie aan teruggaan nie. Ek was te lank weg en die geld is goed hier. Elke 10 minute doen ek 'n 3 minute-show, so 3 400 frank per maand. (So R1 600 in 1990; beter as 'n dosent aan ons universiteit, dink ek toe.)

Toe raak my manlike ego bedremmeld. Dit lyk of N eerder met Imke, Thea en Petro wil praat: “My baadjie gaap so bietjie, dan kyk die mans my tiete”, sê sy reguit maar tog ook gestileerd. Sy vind aanklank by dié Kaapse vroue in 'n veronderstelde weet-van-mekaar. Hulle drink haar gretig in en sy hulle; uitgelewer aan onderskeie

soorte vrou-wees wat hier seismografies oorgesein word. N nooi ons na die 23:30 show.

En toe gaan ons nie kyk nie – omdat ons so reismoeg was, verbeel jou. En nou Dinsdag, met die námoeg en nádors van ’n kongres onder meer oor en in clichés, en vernaamdoenerige jargon, kom die ontydige moeg voor die Moulin Rouge weer terug. Eendag in Bordeaux jaag daar ’n haan agter ’n hen aan, vertel Quarto in die bo-kamer die aand toe ons so gelag het. Toe strooi ’n pret-bederfboer ’n handvol mieliepitte en die haan steek in sy spore vas. Toe besef die boer sy ontydigheid – die Prediker sê mos – en hy sê: “Mag ek nooit só honger word nie.”

Toe almal se gô al uit was, op pad na Napoleon se graf, by Les Invalides terwyl ons voetseer skuins lê op die gras, gewaar ek die jong haan op ’n bank met ’n *six-pack* Heinekens aan sy voete. Waar koop mens dié? beduie ek toe hy my nie verstaan nie. Vêr beduie hy met ’n wye vlerkswaai. “U wont wan?” sonder aarseling. Hier, ’n paar blokke van Van Gogh se kafeetoneeltjie in die Musee d’ Orsay kry ek op ’n warm dag ’n bier present van Robert Hachani van 6 Rue de la Cometti. Die gebeure op sigself is so gewoon dat dit geen storie werd is nie, maar die reisiger se retoriese sug na verrassing ín die gewoonheid dwing my om ook dit te vertel. Nee, Robert wil nie geld vir die bier hê nie. Deur die kamera-venster fokus ek op sy bos swart hare, die wit hemp en wynrooi sweetpakbroek, asof hy nou net van Coetzenburg af kom. Na een foto protesteer hy: “Genuch ist genuch.” Die jong Brasiliaan waan my ’n Duitser wat sy rus toeristies versteur.

Alles wat tot sover vertel is en nie vertel is nie was die voorspel tot ons vertrek na Brussel teen die aand. Intussen het die weer swaar geword. Na blitse en stilte is daar swaar kraak- en skeurgeluide. Dan sak ’n druisende bui Franse reën op Gare du Nord neer. In die oorvol trein het meisies met swart jasse in die nou paadjies begin kampeer. Nou het dit stil geword in die trein. Die meisies in die swart jasse dut en droom.

Aan die end van die gang waar die kraantjie net drup-drup, sit hy soos in die spreekwoord hoog en droog op sy bagasie. Omdat hy jonk en mooi is vra Jolene juis hom of daar dan nie elders op die trein water is nie. Na dié toenadering trek Ghanmi Ahmed toe by ons kompartement in. Jolene was aweregs ’n waterwyser. Ghanmi het so pas ’n meestersgraad in grondwaterkunde verwerf aan die Universitê Laval in Quebec. Jack het tussendeur die uitvra-en-vertel die gesels met Afrikaanse spesery gegeur en al het Ghanmi die

vreemde Afrikataal nie verstaan nie het hy die geestige konteks gepeil, meelewend geglimlag en kon dan weer met vertroue saamlag wanneer Jack teruggeskakel het na Engels. Die volgende môre wou Quarto slaperig weet: Hoekom het julle vannag so gelag, hoekom slaap julle nie?

Ghanmi is op pad na Brussel en dan na Tunis, waar sy ma hom sal bederf lag hy. Hy weet nog nie of hy in Quebec of Tunisië sal gaan werk nie, maar droom vir eers nog oor sy studentedae aan Laval. Ons blaai deur sy wynrooi jaarblad wat met studentehumor vrolik uitgegee is.

Terwyl die trein voortsnel, raak almal rustiger en ons praat loom oor die wêreld van Stellenbosch, die Kaap en Suid-Afrika – oor De Klerk en oor Mandela van wie ons hoor, maar wie is dié man? Een vir een dryf ons liggies weg. In 'n effense nagmerrie sien ek hoe die rooi tamatie wat Thea naby Hotel du Mont Dore gekoop het, aanleun teen my klein Renoir-afdruk uit die D'Orsay: *Chemin montant dans les hautes herbes* (pad deur die struik teen die heuwel). Sodra ek dink ek slaap, praat Ghanmi weer, want hy is bang hy verslaap, en hy kuier so lekker.

Dan gaan die trein staan. Dis so stil soos in Nijhoff se *Awater*, soos lank gelede naby Put-sonder-water. Of soos nog weer in September 2005 tussen Utrecht en Den Haag. Toebroodjies word afgekondig deur 'n man asof hy 'n beleidsverklaring doen, met pouserings na elke drie tot vyf woorde, soos 'n beleë politikus. In 2005 was daar nie meer toebroodjies nie.

Buite in die gang lê die meisies nog stil, gesig na onder op hulle matjies, met die kaalvoete wat uitsteek onder die swart jas. Wanneer die ligter skemer die Laelandse huise skerper omlin, is dit die tussenstaat van droom en waak. Jy kyk saam met Salvatore na die soenflitse in die slot van Cinema Paradiso, en dié beelde gaan oor in die jong gesigte van die afgelope weke: Robert Haghani met sy Heineken, Ghanmi met sy jaarblad – en in die tou voor Buckingham die sonore naam van Patricia Luzetti van Milaan. Nee, sy was nog nie in Parys nie, maar sy weet van die Kaap. Al wat ek haar in dié kort ontmoeting as polfyntjie kan meegee, is blokkies groen kougom met sonryke chlorofiel van ons vergeelde Suidland. Sy hou dit vas soos 'n klein voëltjie wat uit die nes geval het. Die meisie met die wit bloes en swart romp in Coloco aan die Comomeer wys met 'n grasieuse balletbuiging hoe bly sy is Italië het in Milaan die half-eindronde van die sokkerwêreldbeker gehaal. En in Interlaken wag Irene Gafner skroomvallig op toeriste by haar perdekoets. Eintlik

werk sy by die kafee hier bo, maar tussendeur wys sy die toeriste rond, sy en haar perd Diana wat haar reuk ken.

Maar Petro, Thea en Imke sal nie vir Irene of Patricia onthou nie. Dit sal die donker, sagsinnige manne van Malta wees, George Borg en Joe Sammut met die ondeunde oë wat hulle by die ontbyt in Volendam betower het.

“O wakker mars van name deur my gees,” skryf Uys, maar wie onthou nog dié rustelose gees.

***

Liewe ☺, die droom is in ons tyd nie meer tot literatuur te maak nie. Maar gelukkig droom ons verby die literatuur ongeïnhibeerd voort, sonder dat ons hoef te weet hoe om die droom te ontyk. Miskien weet Akira Kurosawa. Elke keer by die trek van die vuurhoutjie, is daar die reuk van swael, en by die uitdoof van die kers is daar die reuk van die uitdoof van die kers.

Bon Voyage!

A.